

Střední Amerika.

(Vzhledem k nynějšímu hnutí koloniálnímu znovu otáčíme.)

Dle vlastního posudku pro "Pokrok Západu" psal v roce 1888 Franti. Bauer.

Pokračování.

Jest tomu asi rok, co vláda guatemalská dávnoletou myšlenku svoji, stavění oné dráhy, počala v život uváděti. Učinivši pod výhodnými podmínkami s několika podnikateli ze Soustátí, pod jejichžto dozorem měla se tatáž stavěti, smlouvu, vyžádala si, aby se co nejrychleji ve stavbě pokračovalo. Jelikož tito nemohli zde obdržeti dostatečný počet dělníků, obrátili zřetel svůj na Spoj. Státy, nazvíce na New Orleans, kdež obyčejně pracovních sil bývá nadbytek. Získavše v městě tomto několik agentů, verbovali lid, nabízejíce mu kontraktní práci, při kteréžto hravě vydělali prý možno \$3.00 denně, kdežto prý strava \$4.00 týdně nepřesahuje. Ony pak dělníky, kteří cestovně zapraviti nemohou, že přeplaví na úvér.

Vzhledem k tomu množství zahájejících tu dělníků, přihlásilo se na takové lákavé nabídky, jichž v New Orleans nebylo by se jim nikdy dostalo, hojný počet, a v krátké době bylo odtud několik set mužů do Puerto Barria dopraveno.

Jaké však sklamání stihlo ubožáky, když, dostavše se na místo, shledali, že není jim možno při úsilovném namáhání více vydělati, jak \$2.00 denně, mizerná pak strava stála \$5.00 týdně. Toto však by nebylo právě to nejhorší, neb cosi podobného stává i zde. Hůře však bylo, že mnozí hned po týdním svém pobytu tamže na zimnici ochuravěli, stavše se ku práci neschopnými. Společnost nepostarala se jim o žádnou nemocnici, ba ani o žádného lékaře. Co nejvíce pro takového ubožáka učinila, bylo darování několika dávek chininu. Nešťastník takový ochuravěv, nucen byl ležeti venku bez přístřeší, na dešti neb žáru slunečním, bez obsluhy a žalostným hlasem soudruhy své prosil o doušek vody, neb jakousi úlevu. Zeměl-li, vykopal se jáma, do kteréž bez vešl truhly neb jakési čistoty jednoduše byl hosen. Uzdravil-li se, což zřídka se přihodilo, honěn byl zase do práce, aby společností dluhující obnos zaplatil.

Kdy mu to bylo možno, učinil si pojem každý sám na základě těchto číslic: Za přeplav jedné osoby počítala si společnost \$20, ačkoliv sama více neplatila, než \$10. Za slavník a podušku, což každý nevyhnutelně potřebuje, \$3. Byl tedy každý takový dělník, sotva že vstoupil na půdu střední Ameriky, dlužen společnosti \$23. Nyní musel platit \$5 týdně za stravu, ačkoliv výdělek jeho neobnášel denně více, než \$1.50. Nyní dobrá polovice těchto dělníků, následkem častého ochuravění nemohla pracovati každý den, tak že velmi často se stalo, že si nemohli ani svou stravu zaplatiti. Že jim majitel stravního domu nečekal, rozumí se samo sebou. Rádila tedy zde nejen zimnice, ale i hlad. Nalézali se tu lidé, kteří již tři měsíce na oné dráze pracovali, ani centu nespátivše.

Uprchnouti odsud nebylo také snadno, ana společnost ustanovila několik dozorců, jichž povinností bylo hleděti k tomu, aby žádný, kdo dluh nezaplatil, neuniknul. Podařilo se sice jednotlivcům utéci, s jakými však obtížemi museli zápasiti, any kolem na mnoho mil jsou obrovské bažiny, nelze si ani představit. Mnoho z nich následkem vysílení a zimnice na cestě zemřelo. Na ty, jimž podařilo se zpět dostati do Belize, byl velmi smutný pohled se podívati, v jakém stavu nešťastníci tito se nacházeli.

Následkem stížností, z mnoha stran na společnost vedené, musela tato v době poslední alespoň nemocnici tam vystavěti. V jakém stavu však tato se nalézá! Jestliže to mizerná bouda, ve které, když já jsem přftomen byl, směstnáno bylo as dvacet lidí, kteří museli ležeti na zemi. O lůžku, ba ani o podlaze není tam ani ponětí. Jestliže to pouhé místo, kde člověk před deštěm poněkud kryt jest. Že lékařská pomoc není valná, jest na bíledni. Takováto nemocnice je v Santo Colas několik mil od Livingstonu, zřízena jsouc pouze pro úlevu nemocných dělníků, na dráze pracujících. Že dráha nepokračuje, dosvědčuje se tím, že v devíti měsících postavěno bylo celých devět mil tratě.

Vylíčil jsem zde proto tyto poměry, aby některý krajan, který snad náhodou přijde do New Orleans, od nesevědomitých agentů nebyl pro takovou práci lákán, neboť vzdor tomu, že již veškeré listy new-orleanské proti tomu dělníky varovaly, přece vždy mnoho, obzvláště Němců, se jich vyskytne, že na tyto rady, majíce je za přehnané, nedbají, jdouce si sami pro smrt do bahen guatemalských.

Zdržev se v Puertos Barrios a St. Thomas dva dny, vrátil jsem se opět do Livingstonu, abych odsud po parníku dostal se po řece, Polochit zvané, do vnitř země až ku Cobanu, města to asi sto mil odsud vzdáleného, v jehožto okolí rozsáhlé kávové plantáže se nacházejí. Druhého dne z rána opouštěl jsem již Livingston směrem k Fort San Felipe, malému to, asi 20 mil vzdálenému městečku.

Cestujeme-li po řece, jeví se našemu oku jednoduchá stafáž. Bujná vegetace pralesa po obou březích se táhnoucí, v prvním okamžiku sice vábí, hledíme-li ale na ni déle, tu, jsouc beze vší proměny, ztratí úplně své zajímavosti. Asi za šest hodin po vyplutí našem z Livingstonu nacházeli jsme se ve Fort San Felipe, malé, špinavé to díře, jež druhy bývala pevností, od kteréhožto místa při jezeře Isabel, skrze něž řeka Polochits se vine, k městečku téhož jména jsme se dostali.

Isabel čítá asi 1000 obyvatelů, přebývajících v malých, ponejvíce bambusových chatkách, a zabývají se skoro výhradně rybnářstvím. Městečko má skladiště na tabák a kávu a jest pověstné svými tiplcemi (mosquitos), kterými v bahnitě této krajíně běloch, zvláště severan, strašně trpí. Mimo těchto trápiván bývá ubohý Evropan netopýrem broukožravým, jehožto domovinou krajina tato jest a kterýžto nejen lidem, ale i dobytku jest na obtíž.

Od městečka Isabel začíná se krajina ku Cobanu pomalu vyvíšovatí a čím více se k poslední jmenovanému městu blížíme, i zalidňovati. Město Coban rozkládá se na rovině, asi 1200 stop nad mořem, při úpatí hor, zvaných Santa Chisets, a leží téměř ve středu republiky guatemalské. V okolí nalézají se velké plantáže kávové, jimiž nabylo město své důležitosti. Čítá asi 5000 obyvatelů, většinou míšenců a Indiánů kmene Guaramis, kterýžto v místech těchto jádro obyvatelstva tvoří a nejvíce prací co námezdní dělníci na kávových plantážích se živí.

Doufám, že čtenářstvu vašemu se zavděčím, vypíšu-li mu, byt' i stručně, pěstování kávy. Bude snad každému známo, že káva daří se na stromech, zvaných kávovník, kterýžto strom od 12 do 40 stop výšky dosahuje. Sázíva se od sebe asi pět až šest stop daleko a obyčejně ve výšce jednoho sáhu se uřezuje, aby mohly větve více se rozkládati. V třetím roce obyčejně možno již z něho plod sbíratí. V pátém neb šestém roce

je v nejlepší zdaru, v roce třináctém neb čtrnáctém přestává pak nositi ovoce. Květ jeho jest krásně bílý a ovoce jeho dozrává v říjnu neb listopadu. Průměrný výtěžek po zaplacení daní obnáší, jak mi sděleno, \$100 po akru. V dobách novějších dává se přednost pěstování kakao, neb dle mnohých úsudků má prý býti ještě výnosnější. Ostatně, majitelé kávových plantáží v okolí Cobanu dobře si stojí. A proč by ne? Vždyť Indiáné jim pracují na nich za 1/2 realu bez stravy (amerických 18 centů). Rozumí se samo sebou, že strava takového člověka musí býti pramizernou.

Potravou jeho výhradně jest ovoce, nazvané plantatos, z jehožto mouky pekou si chléb, dále jedí jej važené a smažené. Chléb z obyčejné žitné neb pšeničné mouky jest pro něho příliš drahý, tak že si jej může dopřáti jen o velkých svátcích. To samé platí o rýži neb bramborech. Ochutnal jsem schvalně plantanového chleba, abych zvěděl, jakou má asi chuť, nemohl jsem jej ale ani pozřítí. Chuť jeho jest asi taková, jako jistý druh mastné hlíny, kterou někteří divocí národové asiatské požívají. Jediná jeho slušnější potravina jest káva.

Oděv jeho skrze celý rok pozůstává ze slaměného klobouku, plátěné košile a plátěných spodků. Toť celá jeho garderoba. O botách nemá chuťas ani zdání. Takovýto Indián jest v tom hůře, nežli peon mexický. Má-li někdy nějaký reál pohromadě, běží honem do kofalny, jichž je tu přehojný počet.

Mezi majiteli kávových plantáží cobanských nachází se také několik Němců, kteří, byvše dříve vojny v armádě Maximilianově v Mexiku, po pádu jeho sem se uchýlili a vytrvalostí svou k značnému jmění si dopomohli. U jednoho z nich, pana Sealafa, bývalého tu důstojníka ve svrchu jmenované armádě, ubytovalo se nás několik, již v úmyslu jsme měli, podniknouti cestu do hor a zlatých dolů hondurasských, odtud pak dále do hlavního a sídelního města této republiky, Tegutsigalpy.

Laskavostí páně Sealafovou bylo nám dáno několik užitečných instrukcí, dle nichžto umínili jsme si pokračovati a jež taktéž na cestě naší přišly nám velice vhod. Vůbec, řečený páň, jakož i jeho příjemná ženuška, mladá Pařížanka, chovali se k nám velmi pohostinně, což s vděkem od nás přijmuto bylo. Při odchodu našem vyjádřil se pan Sealaf, že má v úmyslu plantáž, jakož i dva své obchody vyprodati a do Havany, neb New Orleans se přesídlit. "Učiním tak k vůli své manželce," děl, "neboť jsouc tato životu velkoměstskému uvyklou, a teprv po našem zasnoubení z poslednějšího města sem se dostavivši, nemůže zde nikterak si uvynkouti a to tím více, ana mocna jest jen jazyka francouzského a s domácím obyvatelstvem smluviti se proto nemůže." A to víme, co k vůli mladé a spanilé žínce obstarožný manžel neodělá. Zlá fama ovšem pravila, že vzala si jej pro peníze a k tomu ještě že ona nosí vlastně kalhoty, o čemž i my, upřímně řečeno, jsme nepochybovali a jeden cestovník náš z Wyoming Territory pocházející, honem zapěl nám tu nejnovější od Cheyenne, jejížto varianty na toto téma se vztahovaly.

(Pokračování bud.)

Slabé nervy stanou se během horkých dnů letních ještě slabšími a neuragie následuje. Užijte Olej St. Jakuba, jenž nervy sesílá a bolesti odstraní.

Pánům úředníkům spolků.

Účetní (obchodní) knihy, jako Ledgers, Journals, denní knihy a jiné, od 75c. nahoru u Pokroku Západu.

Z NAŠEHO MĚSTA.

Klenotnická firma Shook-Sellner Co. zadala v úterý v krajském soudě žalobu proti B. & M. dráze na náhradu v obnosu \$1249.78 za klenoty, kteréž z kufrů cestujícího jejího jednatel 20. června v nádraží dráhy té v Palmyra, Neb., ukradeny byly. Dráha se zdráhala po dobrém s firmou vyrovnati, tvrdíc, že cestující kufrů, s tak cenným obsahem, v nádraží přes noc nechávati neměl, tž však hájí se tím, že na stanici onu přijel vlakem nočním, a že v noci nikoho k odvezení kufrů zjednati si nemohl a že společnost železniční zodpovědna jest za majetek, v ošetřování jejím zanechaný.

— V úterý k večeru zatčen byl ve Fort Crook příručím šerifa vojín F. B. Zable na obžalobu z padělání podpisu na poukázce bankovní. Táž zněla na \$25 a udána byla v obchodě Nebraska Clothing Co.

— Oznamuje se, že jízdné do města našeho sníženo bude po čas výstavy státní do vzdálenosti 100 mil na polovici a že zároveň obmezena bude nejvyšší cena lístku zpátečního pro nejvzdálenější osady ve státu našem na \$5.

— Šerif McDonald upozornil ve středu odsouzeného zpronevěřilého pokladníka státního, Joseph S. Bartleyho, že pátečním večerním vlakem bude jej muset v souhlase se zněním zákona odvézti do státní káznice v Lincoln, aby tam přísouzený trest zoleť káznice nastoupiti mohl, což stalo se nutným následkem toho, ana záruka v obnosu \$125,000, nejvyšším soudem ustanovená, za něho dosud složena nebyla. Na oznámení toto odpověděno Bartleyem, že jistým jest si toho, že záruka za něho složena bude, mimo čehož prý ujištění má, že nejvyšším soudem provedení rozsudku zastaveno bude. Ve čtvrtek také skutečně dodáno bylo šerifovi nařízení vrchního soudu, kterým rozsudek krajského soudu se zrušuje a Bartley do vyřízení jeho odvolání se v okresním vězení ponechává.

— K vážnému a jak se ukázalo smrtelnému úrazu přišel ve středu večer F. Stabrei, jeden ze starých osadníků nebrasských. Týž projžděl se na severní straně města a na 16. a Izard spozoroval, že nějaká sponka na řemení povolila. Slezl proto s vozu, chtěje chybu napravit, v okamžiku však, kdy na řemení sáhnul, svalil se k zemi, následkem čehož kůň se lekl a několikrát jej kopnul. Stabrei dopraven do obydlí poblíže bydlícího lékaře, kdež zjištěno, že raněn byl mrtvicí, mimo čehož i těžká poranění vnitřní kopnutím koně mu způsobena a lékař veškery naděje se vzdal. — Stabrei zemřel ve čtvrtek o 4. hod. odpo. byl 68 roků stár a v Nebrasce byl usazen po 31 roků.

— Hugo Donzelman, z Cheyenne, Wyo., kterýž, jak známo, jmenován byl konsulem v Praze, nalézal se ve středu s rodinou v Omaze, nalézaje se na cestě do Washingtonu a odtamtud do New Yorku, odkud 27. července cestu na místo svého působení nastoupí. — Pan Donzelman jest rozeným Němcem z Kolína nad Rýnem a v Americe jest 37 roků. Povoláním jest právník a před lety usazen byl v Omaze, odkud roku 1868 odstěhoval se do Cheyenne, kdež jedním z nejpřednějších politikův ve státu jest. Jest mužem statným, zevnějšku i chování přívětivého a redaktoru t. l. bylo milo s ním se seznámiti.

— Ve středu zatčen byl hostinský p. Jan Šimánek na obžalobu pro útok a ztlučení, kteráž na něho Karlem Skotákem vznesena byla. Žalobce zatčen byl před několika dny na podobnou obžalobu, kteráž vznesena na něho p. Šimánkem a dle toho má býti zatčen toto jaksi odvetou.

— Ve čtvrtek večer odbývána v Paxton hotelu schůze stříbrašských republikánů, v níž jednolázně usnešeno pracovati k tomu, aby v státní konvenci stříbrašské nominace našeho krajského soudce Scotta pro úřad člena nejvyššího soudu státního prosazena byla.

— K vážnému úrazu přišel v úterý Louis Humpal, zaměstnaný na vyvážení pozemků Armourových. Týž pracoval při parním prohlubovači, když tu pojednou letěz prasknul a on kusem těžož do prsou tak prudce zasažen, že mu tři žebra přeražena.

— Výstavním řiditelstvem otevřeny v úterý nabídky na stavbu průmyslového paláce. Podáno jich celkem 10, a sice 4 z Chicaga, 1 ze St. Louis a 5 od kontraktorů místních a při otevření jich seznáno, že nejnižším podavatelem je omažský kontraktor R. C. Strehlow, jehožto nabídka na \$38,483 zněla; z částky této volným jest odraziti \$1700, když by jehly pro základy správou výstavní zaraženy byly. Mezi ucházejícími se o kontrakt nalézal se i český kontraktor Swaziek, jehož nabídka na práci tesařskou na \$42,514 zněla; k provedení stavby požadoval lhůtu 285 dnů.

— Ze středu odpoledne odjel na votenou do Denver, Colo., p. K. W. Bartoš, náš vážený odhadčí první wardy. Denver vybral si k výletu svému hlavně proto, an dozvěděl se, že v okolí tamních pro bicyklisty výborné cesty mají a on, jakožto náruživý přítel sportu tohoto, o pravdě toho osobně přesvědčiti se chtěl. Doufáme, že Denver pěkně líbiti se mu bude a že i jezdně na kole dobře k duhu mu tam půjde a on o hezkých pár liber lehčím se vrátí. — Jen tak mimochodem při tom podotykáme, že ničeho pravdy není na zprávě čtvrteční Bee, jako by se býval pan Bartoš od nových zlatých polí v Klondyke, na Alasce, odebral, aby si tam nějaké ty zlaté ofíšky nahrabal. Jest sice zlatářem od kosti a ty naše zlatěčky také dosti rád má, leč má se při tom příliš rád, než aby na podobnou nebezpečnou a dobrodružnou cestu se vydal. Jsme jisti, že prozatím Denver úplně mu postačí.

— V krajském soudě zdejší zadána byla ve středu proti B. & M. dráze žaloba na náhradu v obnosu \$50,000 Effie M. Jacobsonou, kteráž 29. srpna 1893 ve stáří 14 roků v Greenwood na tratích dráhy té o obě nohy přišla. Uvedeného dne, dle žaloby, ubíralo se děvče z večera přes tratě dráhy, na nichž právě osobní vlak stál a při tom zastaveno prý bylo jedním zřízencem železničním, kterýž spustil prý na ně tak zhurta, že leknutím omdlelo a na tratě v bezvědomí kleslo. Než vědomí nabylo, spušten parostroj vlaku osobního a obě nohy děvčeti rozdrceny tou měrou, že odejmuty býti musely. Mimo zmrzačení poškozeny byly prý i její nervy tou měrou, že ze schopné dívky nyní nervosní, snadno se rozčilující ženština se stala, tak že živobytí vydělati, ani provdati se nemůže. Částku \$50,000 co náhradu považuje za přiměřenou a proto také na obnos tento nyní, když dráha po dobrém vyrovnati se zdráhá, žaluje.

V této části země jest více nemocných Catarrhem, než všemi ostatními nemocemi dohromady a teprve před málo lety považoval se za nemoc nevyčleštěnou. Po mnoho a mnoho roků lékař jí prohlásil za nemoc místní a předpisoval též místní léky a když stále mizely se účinkem nemoc vyléčiti, prohlásil jí za nevyčleštěnou. Věda však dokázala, že catarrh jest ústavní nemoc a protož potřebuje též ústavní léčby. Hall's Catarrh Cure, vyráběn u F. J. Cheney & Co. Toledo, Ohio, jest jediný ústavní lék v trhu. Jest používán vnitřně v dávkách od 10 kapok do kávové lžičky. On účinkuje zrovna na krev, silnětá ostře tělesu. Oni nabízejí sto dolarů za každý případ, který nebyl lékem tímto vyhojen. Pošlete si pro obězníky a dotvrzení. Adresujte: F. J. CHENEY & Co., Toledo, O. Prodává se v lékárnách za 75c. Hall's Family Pills jsou nejlepší.